

Toespraak van H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden
Lancering Stichting Lezen & Schrijven
Den Haag, donderdag 27 mei 2004

Dames en Heren,

Ik kan u niet zeggen hoeveel het voor mij betekent dat u hier allen bent en om te zien hoe dat idee van de afgelopen jaren is uitgegroeid tot de officiële lancering van de Stichting Lezen en Schrijven vandaag. Ik ga dat gevoel dus ook niet proberen te beschrijven.... Het allermooiste zou zijn als wat vandaag feestelijk begint, straks zal worden gezien als het startpunt van een geslaagd initiatief om het enorme probleem van functionele ongeletterdheid structureel in de samenleving aan te pakken, verder bouwend op het werk dat tot nu toe door zovelen van u is verricht.

Wie écht iets van de problematiek van het ongeletterdheid wil begrijpen, moet luisteren naar de indrukwekkende levensverhalen van mensen die ongeletterd zijn of zijn geweest. Over waarom zij in hun jeugd niet goed hebben leren schrijven, lezen of rekenen. Over de diepe schaamte die zij daarover hadden, over het sociale isolement waarin zij terecht kwamen, en over het onbegrip van hun omgeving. Over de lange moeilijke weg die zij hebben genomen om weer naar school te gaan.... Maar ook over de nieuwe wereld die zich voor hen opende, toen zij leerden lezen en schrijven. Over hoe hun vrijheid en zelfstandigheid werd vergroot, en hoe hun gevoel van eigenwaarde groeide.

Juist omdat deze ervaringen centraal staan in zowel de problematiek als de aanpak, ben ik blij dat zovele Alfabetiserings Ambassadeurs hier vandaag zijn – en natuurlijk in het bijzonder Tineke Wagner die zo moedig is om haar ervaringen met ons te delen. Ik heb er alle vertrouwen in dat u, de Ambassadeurs, de andere aanwezigen even zo inspireert als u dat mij doet. U vertegenwoordigt zo'n 900 miljoen mensen wereldwijd die niet kunnen

lezen en schrijven. Wij hebben het hier over 1 op de 5 volwassenen. Voor een belangrijk deel gaat het om mensen in niet-geïndustrialiseerde landen. Maar ook in het rijke Westen komt ongeletterdheid op grote schaal voor. In ons land spreken wij over zo'n anderhalf miljoen volwassenen!

Maar die anderhalf miljoen Nederlanders worden niet meteen herkend. Juist omdat hun handicap niet publiekelijk breeduit wordt besproken, denken veel ongeletterden vaak dat zij de enige zijn met dit probleem. Dit werkt een gevoel van schaamte in de hand, waardoor mensen er vaak alles aan doen om hun achterstand te verbergen. Heel begrijpelijk, want niemand wil graag toegeven dat hij iets niet kan!

De combinatie van de omvang van het probleem, de diversiteit van de mensen met een dergelijke achterstand en het gevoel van schaamte, maakt de aanpak van het probleem bijzonder complex. De kernvraag is: hoe bereik je mensen die er niet voor uit durven komen om hen in ieder geval de mogelijkheden te kunnen aanreiken om er iets aan te gaan doen?

Een begrijpelijke reactie is om te zeggen: "stuur ze dan naar school". Helaas is het niet zo simpel. Geheel passend in een sociaal beleid van de 21e eeuw, moet een integrale aanpak zich niet alleen richten op het bestrijden van het probleem, maar ook op het voorkomen en het in kaart brengen van de oorzaken.

Om verkwisting van tijd, inzet en gelden te voorkomen en om een effectieve aanpak te garanderen moeten alle spelers samenwerken en hun eigen expertise op het juiste moment van het proces inbrengen: de overheid, deskundigen op het gebied van volwassenonderwijs, organisaties die zich inzetten voor taal en leesbevordering onder kinderen en de alfabetiserings ambassadeurs – maar ook bedrijven, vakbonden en andere maatschappelijke instellingen.

Het is geen toeval dat vandaag al deze groeperingen in Madurodam bijeen zijn. Het draagt uit wat de Stichting Lezen & Schrijven in eerste instantie beoogt te zijn: een marktplaats waar alle spelers bijeen kunnen komen om zich te richten op de aanpak van het probleem en concrete en resultaatgerichte initiatieven te ontwikkelen.

Aan de basis van die aanpak ligt de noodzaak om een groter bewustzijn te creëren in Nederland. Wij moeten een vicieuze cirkel doorbreken: als het

thema onderkend wordt als belangrijk en er over wordt gesproken, wordt een brede aanpak natuurlijk vereenvoudigd. Het is essentieel om ongeletterdheid uit de taboesfeer te halen. De media speelt hierin een belangrijke rol.

Alle mogelijke instellingen, organisaties en bedrijven in onze samenleving – en uiteindelijk natuurlijk ook daarbuiten – moeten zich ervan bewust worden dat ongeletterdheid een probleem is dat ook hun achterban, werknemers of klanten treft. Vervolgens moeten zij de juiste informatie en toegang tot deskundigen krijgen om ongeletterden waarmee zij mogelijk in aanraking komen over de drempel te helpen om iets aan hun achterstand te doen. Concreet houdt dit in, dat de Stichting Lezen en Schrijven, ondersteund door deskundigen, heel pragmatisch allerlei bestaande organisaties en fora gaat aanzwengelen zodat zij binnen hun werk en leefsfeer ongeletterdheid kunnen aanpakken. Wij hopen dat iedereen dan eigenaar van het probleem wordt en zich medeverantwoordelijk voelt voor de aanpak.

De stichting bestaat dan ook heel bewust dankzij een breed draagvlak:

- Allereerst dankzij onze Partners - de deskundige organisaties op het gebied van leesbevordering en volwassenonderwijs.
- De stichting is ook realiteit geworden dankzij de goede samenwerking met het Ministerie van Onderwijs, met mevrouw Nijs in het bijzonder.
- Dan zijn er de Grondleggers van de stichting – bedrijven en maatschappelijke organisaties die het belang van geletterdheid en een geletterde samenleving inzien, en dat ook onderschrijven met middelen en concrete inzet. Wij zijn hen zeer erkentelijk.

Voor de enthousiaste steun, vaak tot diep in de nacht, van mijn medebestuurleden ben ik bijzonder dankbaar - Désirée van Gorp, Jan Hagens, Erik Hoving, Eric Merkel-Sobotta en Michiel Westermann. Wij zijn ook verheugd en bemoedigd met de toezegging van Herman Wijffels om vice-voorzitter van het bestuur te worden.

- Het bestuur heeft veel vertrouwen in de professionaliteit van het team dat de kar dagelijks moet trekken – tot nu toe Thomas en Sandra – hopelijk snel uitgebreid.
- Ten slotte een heel persoonlijk woord van dank aan mijn man, die mij

niet alleen steunt in dit initiatief maar wiens inzicht en kritische vragen de ideeën gestalte hebben helpen geven.

Wij gaan wij aan de slag om de aanpak van het probleem ongeletterdheid te verbreden en te verdiepen. Maar wij hebben wel haast: zelfs voordat de stichting officieel van start is gaat, uit ik formeel de wens dat de Stichting Lezen & Schrijven ongeletterdheid als onderwerp zodanig heeft helpen verankeren in de samenleving, dat zij zichzelf in 2009 kan opheffen!

Ik heb er alle vertrouwen in dat wij samen en pragmatisch de uitdagingen van dit probleem kunnen aangaan – en dat wij tot oplossingen zullen komen met overtuiging en bezieling.